

О.Ф. Протасенко

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ Й АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЕКОЛОГІЧНОСТІ РОБОЧОГО СЕРЕДОВИЩА

Проведено аналіз і дослідження показників екологічності робочого середовища. Актуальність роботи обумовлена переходом виробництва на новий рівень функціонування, що передбачає застосування інноваційних стратегій розвитку. Обов'язковою умовою такого переходу є зміна системи оцінювання впливу виробництва на безпеку людини і навколишнього середовища, що означає необхідність введення нових критеріїв і їхніх показників.

Ключові слова: безпека, здоров'я, екологічність робочого середовища, екологічні потреби.

Постановка проблеми

Сучасний етап розвитку виробництва пов'язаний не лише із широким застосування технічних новацій у різних областях економіки, а й з необхідністю зміни підходу до оцінювання їхнього впливу на людину і навколишнє середовище [1, 2]. Зміна підходу, у даному випадку, означає введення нових критеріїв для оцінювання безпеки виробничого процесу, що дасть можливість врахувати чинники, які, зазвичай, не беруть до уваги (наприклад, екологічна якість матеріалів, з яких виготовлені елементи робочого місця), але при цьому вони істотно впливають на безпеку і ефективність діяльності працівника (наприклад, експлуатація екологічно небезпечних матеріалів під час трудової діяльності може стати причиною погіршення самопочуття працівника). До таких критеріїв можна віднести, екологічність робочого середовища. На сьогодні цей критерій поступово вводять у систему оцінювання безпеки виробництва [3 - 5]. Основні складності у його застосуванні полягають у:

– відсутності єдиного загальноприйнятого визначення цього поняття;

– його багатокомпонентності або, інакше кажучи, комплексності, оскільки в процесі оцінювання необхідно враховувати різні показники (наприклад, ступінь чистоти робочого приміщення, способи створення і підтримки комфортних умов праці у приміщенні та ін.). Проте в умовах відсутності чіткого визначення цього поняття перелік показників, за якими його визначають, є непостійним і залежить від думки дослідника.

З огляду на це, можна сформулювати таку наукову проблему: **необхідність дослідження й аналізу показників екологічності робочого**

середовища з метою оцінювання впливу виробництва на безпеку навколишнього середовища і людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

На сьогодні розвиток будь-якого виробництва – це комплексний процес економічних і соціально-екологічних рішень, які відображають здатність господарюючої системи стабільно забезпечувати економічне зростання з обов'язковим збереженням соціальної і екологічної рівноваги. Таким чином, правильне вирішення проблем управління виробничо-економічними системами ґрунтується на сучасному соціально-екологічному підході, який включає не просто заходи соціального характеру і дії, спрямовані на збереження навколишнього середовища, а створює умови екологічної безпеки працівника на робочому місці, що є відображенням його сьогоденних індивідуальних потреб. У минулому ті часи, коли потреби працівника визначали в основному зарплатня і соціальне забезпечення. На сьогодні у нього є певні запити щодо екологічності робочого середовища [3 - 7], що проявляються у бажанні мати повну інформацію відносно екологічної якості обладнання і матеріалів, з якими він працює, прагненні допомагати своєю повсякденною діяльністю берегти навколишнє середовище (наприклад через сортування сміття, використання безфосфатних миючих засобів та інших дій) тощо. У продовження цього слід зазначити, що останніми роками з'явився новий сегмент наукових досліджень, який вивчає проблему екологічних потреб бізнесу [4, 5, 8 - 11]. У рамках цих досліджень залучають як науковців, так і представників різних сфер бізнесу. Разом вони здійснюють пошук ефективних методів екологізації виробництва. Такий комплексний підхід дозволив перейти від вузького застосування екологічних

методів лише у межах агробізнесу до впровадження їх у інших сферах виробництва і обслуговування, наприклад, будівельній, харчовій, медичній та ін. Одним з критеріїв оцінювання ефективності запровадження цих методів є оцінювання екологічності робочого місця [4]. Проте, незважаючи на такі суттєві досягнення у питаннях екологізації виробництва, є значний недолік – відсутність єдиних показників для визначення екологічності робочого місця, що ускладнює пошук шляхів підвищення безпеки виробництва.

На ряду з екологізацією виробництва активно розвивається екологічне страхування, основною метою якого є оцінювання екологічних ризиків. У багатьох випадках під час оцінювання фахівці беруть до уваги не лише вплив певного виробництва на навколишнє середовище, а й на здоров'я працівників. Саме тому один з видів екологічного страхування – це особисте страхування, компонентом якого є оцінювання екологічності робочого місця. При цьому має місце та сама проблема відсутності єдиних показників для оцінювання екологічності, що у цьому разі ускладнює визначення рівня ризику для здоров'я і благополуччя працівника.

Проте не лише у сферах виробництва і надання послуг має місце тенденція до екологізації життєдіяльності людини. Її можна спостерігати сьогодні й у повсякденному житті, наприклад, у багатьох магазинах з'явилися полиці і навіть відділи з органічними (екологічно безпечними) споживчими товарами. При цьому екологічність товарів підтверджена наявністю екомаркування на упаковці, що свідчить про проходження продукцією екологічної сертифікації. Однак у цьому питанні також є певні складності, оскільки екологічна сертифікація споживчих товарів не має єдиних показників, і в різних країнах екологічні стандарти суттєво відрізняються, що викликає певні труднощі у споживача при виборі продукції, тобто маємо схожу ситуацію, що й при оцінюванні екологічності робочого середовища, – відсутність єдиних показників.

Таким чином, на підставі викладеного вище можна зробити такий висновок: з одного боку, критерій екологічності робочого середовища необхідно вводити у систему оцінювання безпеки виробництва з метою підвищення безпеки як безпосередньо виробництва, так і працівника, а також задоволення його екологічних потреб, з іншого, відсутність загальноприйнятих показників екологічності створює перешкоди для цього. Отже, **актуальним є аналіз і дослідження показників екологічності робочого середовища з метою подальшого удосконалення системи оцінювання.**

Мета дослідження

Метою роботи є:

- 1) аналіз і дослідження наявних показників екологічності робочого середовища, визначення їхньої ролі в системі оцінювання;
- 2) розроблення можливого переліку показників екологічності, що максимально враховуватимуть вплив робочого середовища на працівника.

Виклад основного матеріалу

Дослідження й аналіз наявних визначень критерію екологічності робочого середовища показали, що на сьогодні його основні показники це [4, 6, 7]:

- 1) екологічність матеріалів, з яких виготовлені елементи робочого місця (ДСП, ДВП, МДФ, дерева, пластик та ін.);
- 2) способи створення і підтримки умов праці у приміщенні (наявність систем вентиляції, кондиціювання й опалення приміщення, якість освітлення та ін.);
- 3) інтер'єр робочого приміщення (матеріали, з яких виготовлені допоміжні меблі, покриття на підлозі, стінах, стелі тощо);
- 4) особливості екстер'єру підприємства (наявність паркувальних зон і їх розташування та ін.).

Дослідимо й проаналізуємо роль кожного із зазначених показників при оцінюванні екологічності робочого середовища.

За допомогою першого показника оцінюють якість матеріалів робочих елементів, оскільки важлива не лише зручність організації робочого місця, а й вплив на стан здоров'я працівника матеріалів, з яких вони виготовлені. Важливість цього показника обумовлена тим, що на сьогодні для створення елементів робочих місць використовують абсолютно нові матеріали, які раніше на застосовували, але зараз набули широкого розповсюдження через низьку ціну, можливість застосування у різних сферах діяльності, здатність витримувати значні навантаження та інші характеристики. При цьому їхня екологічна безпечність і вплив на стан здоров'я працівника під час експлуатації вивчені поверхнево, що означає можливість появи віддалених негативних наслідків для працівників у результаті постійного контакту із ними. Підтвердженням цього є приклад використання такого матеріалу, як ДСП. Через низьку ціну, швидкість і простоту одержання кілька десятиліть назад його почали широко застосовувати для виготовлення меблів будь-якого призначення. Проте пізніше з'ясувалось: під час його виробництва застосовують клей, до складу якого входить формальдегід, що може провокувати розвиток у людини канцерогенних захворювань.

Саме тому оцінювання екологічної безпечності матеріалів, з яких виготовлені елементи робочих місць, є обов'язковим при створенні комфортних і безпечних умов праці.

Другий показник – способи створення і підтримки умов праці у приміщенні – застосовують для оцінювання екологічності умов праці. Зараз існує багато різних систем, які створюють і підтримують необхідні умови праці на робочому місці. Проте вони суттєво відрізняються одна від одної за рівнем екологічної безпеки по відношенню до навколишнього середовища і працівника. Для пояснення цього твердження можна навести такий приклад. На сьогодні з метою створення і підтримування необхідних мікрокліматичних умов у приміщенні широкого застосування набули системи кондиціонування повітря. Вони мають ряд переваг, наприклад, швидко створюють і підтримують протягом необхідно часу відповідні вимогам мікрокліматичні умови у приміщенні, є енергоефективними тощо. Проте мають і недолік – на фільтрах кондиціонерів, які очищують повітря у приміщенні, скупчуються бактерії, що можуть провокувати у працівників розвиток хронічних захворювань дихальних шляхів (наприклад, синусит, реніт та ін.). Таким чином, застосування кондиціонерів є практично необхідною умовою для створення комфортних умов праці на робочих місцях (особливо в офісних приміщеннях), але з іншого боку вони екологічно небезпечні для людини. Таке становище можна спостерігати при застосуванні більшості систем створення і підтримування умов праці на робочих місцях. Саме тому необхідно оцінювати їхній екологічний вплив на стан здоров'я працівників.

Інтер'єр робочого приміщення – третій показник екологічності робочого середовища. Важливість цього показника полягає в оцінюванні матеріалів, які використано для оздоблення приміщення. Для виробництва сучасних оздоблювальних і конструкційно-оздоблювальних матеріалів характерним є застосування значної кількості хімічних і синтетичних компонентів, якість і екологічну безпечність яких не завжди оцінюють, більше того, деякі матеріали не мають навіть сертифікатів відповідності санітарним вимогам, що діють в Україні. Таким чином, інтер'єри багатьох приміщень мають приховану небезпеку, яка полягає у впливі хімічних речовин, що містять оздоблювальні матеріали, на здоров'я працівника. У цьому випадку можна навести приклад застосування такого оздоблювального матеріалу, як лінолеум. Цей матеріал має кілька різновидів, проте найбільшого розповсюдження набули лінолеуми, виготовлені з синтетичних складових. Саме їх найчастіше застосовують як на

виробництві, так і у побуті. Звичайно, вони мають значну кількість переваг, серед яких низька ціна порівняно з іншими покриттями, відсутність особливих вимог до підлоги для його використання, тривалий термін експлуатації, зносостійкість та ін. Проте є суттєві недоліки і, перш за все, хімічний склад, до якого входять токсичні смоли, ксилол, толуол та інші небезпечні компоненти, що є небезпечним для здоров'я працівника. Крім того, такі лінолеуми потребують заміни через кілька років експлуатації, що практично не враховують і експлуатують його до появи ознак зношеності, тобто більше, ніж за десять років. Постійний вплив такого матеріалу призводить до загрози розвитку канцерогенних захворювань, алергічних реакцій та інших негативних наслідків. Отже, використані у приміщенні оздоблювальні матеріали (покриття на стінах, підлозі, стелі, додаткові меблі та ін.) необхідно оцінювати не лише з ергономічної точки зору, а і їхньої екологічної безпечності для працівників.

Наступний показник – особливості екстер'єру приміщення – також має суттєве значення при оцінюванні екологічності робочого середовища, оскільки за його допомогою можна визначити вплив зовнішніх чинників (наприклад, вміст шкідливих речовин в атмосферному повітрі, близькість розташування небезпечних об'єктів, частота вивезення сміття і можливість його сортування та ін.) на здоров'я працівника. Важливість цього показника полягає в урахуванні чинників, які практично ніколи не беруть до уваги дослідники, оскільки не вважають їх безпосередньо пов'язаними з діяльністю підприємства, а, отже, малозначущими. При цьому вплив таких чинників на людину може мати значний негативний вплив на стан її здоров'я. Наведемо кілька прикладів. Перший – це особливості розташування паркувальних зон. Найчастіше їх розташовують у безпосередній близькості до будівель підприємства. У зимовий період водії, які користуються паркувальною зоною, витрачають певний час на прогрів двигуна автомобіля, що суттєво забруднює атмосферне повітря продуктами спалювання палива. Таким чином, ці небезпечні речовини потрапляють у приміщення, розташовані поблизу від паркувальної зони, під час провітрювання, а працівники, відповідно, дихають цим повітрям протягом робочої зміни. Інший приклад – вивіз сміття з території підприємства, частота його прибирання у приміщеннях, можливість його сортування. Цей чинник часто вважають другорядним і несуттєвим, проте накопичення певних видів відходів і несвоєчасне вивезення їх може стати причиною виділення шкідливих речовин у повітря робочої зони, що може спровокувати погіршення

самопочуття працівника. Крім того, на підприємствах майже не застосовують принципів сортування сміття, що має кілька суттєвих переваг: по-перше, це дозволяє ефективно утилізувати сміття без нанесення збитків навколишньому середовищу, по-друге, це забезпечує працівників від контакту з небезпечним сміттям, оскільки на контейнерах вказують тип сміття, для якого він призначений. Таким чином, очевидно, що особливості облаштування екстер'єру відіграють суттєву роль у створенні безпечних умов праці на рівні з іншими чинниками.

Підсумовуючи сказане, можна зробити висновок, що кожний з наведених показників відіграє суттєву роль у визначенні екологічності робочого середовища, а їхнє сукупне застосування дозволяє зробити його комплексне оцінювання. Проте у цьому переліку не вистачає такого показника, як **екологічні потреби (або екологічні запити) працівника**. Необхідність його введення у систему оцінювання екологічності обумовлена переходом виробництва на новий рівень функціонування, що передбачає застосування інноваційних стратегій розвитку, необхідними складовими яких є такі компоненти:

1) розвиток нових галузей економіки і технічне оновлення наявних підприємств, що пов'язано не лише із заміною старого обладнання сучасним, але й **введенням таких критеріїв оцінювання безпеки його функціонування, як екологічність робочого середовища**, що зараз є важливою умовою зниження негативного впливу на навколишнє середовище і людину;

2) пошук підходів до більш ефективного використання людського ресурсу, що передбачає, перш за все, перегляд суті питання **індивідуальні потреби працівника**, оскільки на сьогодні вони включають не лише соціальні і психологічні аспекти, а і його **екологічні запити** [2, 3].

Треба зазначити, що у межах сучасних моделей сталого розвитку виробництва індивідуальні потреби працівників, перш за все, пов'язують з їхніми вимогами до збереження власного здоров'я, що має своє вираження у вигляді грошових витрат з боку підприємства на придбання засобів індивідуальної і колективної безпеки, оплати лікарняних листів, виплату компенсацій через травмування на виробництві тощо. На другому плані знаходяться витрати на створення і впровадження соціальних програм кар'єрного росту робітників, їх залучення до суспільного життя, реалізацію психологічних потреб у самореалізації та ін. А ось на **екологічні потреби (запити) сучасного працівника** майже не звертають уваги, хоча саме їх реалізація може зробити вагомий внесок у підвищення рівня безпеки виробництва, що обумовлено застосуванням екологічно чистих матеріалів для забезпечення робочого процесу, а це, у свою чергу, підвищить психологічний комфорт працівників через відчуття максимальної безпеки і знизить захворюваність завдяки мінімальному застосуванню матеріалів, які можуть справляти негативний вплив на стан їхнього здоров'я.

Вищесказане можна узагальнити за допомогою такої схеми (рис. 1).

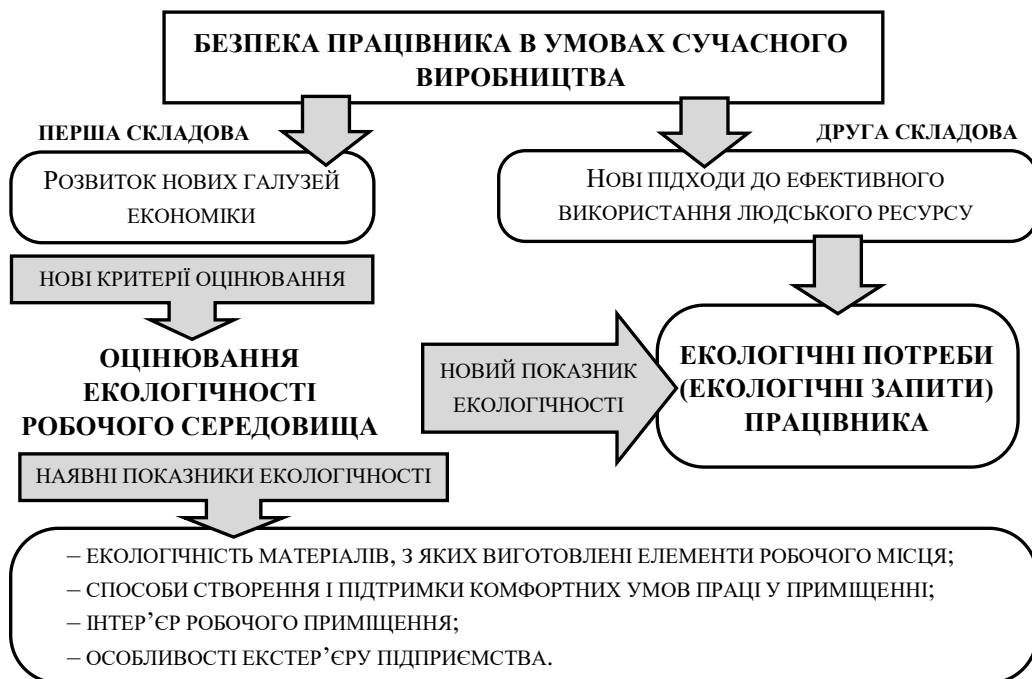

Рис. 1. Роль екологічності робочого середовища у створенні безпечних умов праці

Таким чином, перелік показників екологічності робочого середовища може складатися з таких показників:

- 1) екологічність матеріалів, з яких виготовлені елементи робочого місця;
- 2) способи створення і підтримки умов праці у приміщенні;
- 3) інтер'єр робочого приміщення;
- 4) особливості екстер'єру підприємства;
- 5) екологічні потреби (запити) працівника.

Стосовно процедури оцінювання екологічності робочого середовища за допомогою таких показників, як екологічність матеріалів, способи створення і підтримки умов праці у приміщенні, інтер'єр приміщення, екстер'єр підприємства, то вона детально викладена у роботах [1, 2]. Щодо нового показника, екологічні потреби (запити) працівника, то на поточний момент немає певної схеми його оцінювання.

Проте у цьому випадку можна запропонувати спочатку застосовувати метод соціального опитування працівників відносно їхньої задоволеності рівнем реалізації на підприємстві екологічних потреб. При цьому опитувальник має охоплювати питання, як стосовно оцінювання поточного стану проблеми забезпечення екологічності на підприємстві, так і відносно побажань щодо можливих змін. Відповіді на питання можна оцінювати за допомогою балів у певному діапазоні значень від мінімального (негативне сприйняття) до максимального (позитивне ставлення). Звісно, що це лише початковий рівень, що потребує подальшого пошуку й розробку більш досконалих систем оцінювання цього показника.

Загалом визначення екологічності робочого середовища за всіма вищезазначеними показниками дозволить надалі:

- 1) **в екологічній сфері:** максимально скоротити негативний вплив на здоров'я працівників екологічно несприятливих чинників робочого середовища шляхом застосування максимально безпечних матеріалів і, можливо, часткового перепланування організації діяльності підприємства;
- 2) **у соціальній сфері:** підвищити рівень психологічного комфорту працівників через реалізацію їхніх потреб і створення відчуття максимальної безпеки на робочому місці;
- 3) **в економічній сфері:** поліпшити фінансово-економічні показники діяльності підприємства завдяки зростанню продуктивності праці і мотивації працівників.

Висновки

За результатами проведеної роботи можна зробити такі висновки:

1) дослідження й аналіз критеріїв, за якими сьогодні оцінюють безпеку працівника на виробництві, показав необхідність введення такого критерію, як екологічність робочого середовища. Проте зараз немає чітко визначених показників, за допомогою яких можна провести його оцінювання;

2) літературний пошук дозволив виявити чотири основні групи показників екологічності робочого середовища, які на сьогодні є найбільш інформативними, це:

- екологічність матеріалів, з яких виготовлені елементи робочого місця;
- способи створення і підтримки умов праці у приміщенні;
- інтер'єр робочого приміщення;
- особливості екстер'єру підприємства;

3) встановлено, що до зазначеного переліку показників слід додати такий показник, як екологічні потреби (запити) працівника, оскільки на сьогодні для людини на робочому місці важливі не лише соціальні можливості й гарантії, а й особиста екологічна безпека;

4) запропоновано для оцінювання показника екологічних потреб працівника застосовувати соціальне опитування з подальшим розвитком цього питання і пошуком більш досконалих систем оцінювання.

Література

1. Протасенко, О.Ф. Екологічність робочого місця і простору [Текст] / О. Ф. Протасенко, А. А. Івацюра // *Открытые информационные и компьютерные технологии*. – 2016. – Вып. 73. – С. 118-126.
2. Протасенко, О. Ф. Роль екологічності середовища у створенні безпечних умов діяльності людини [Текст] / О. Ф. Протасенко, А. А. Івацюра // *Открытые информационные и компьютерные технологии*. – 2018. – Вып. 80. – С. 210-216.
3. Ульянова, Е. А. Идентификация и оценка значимости экологических аспектов на промышленных предприятиях [Текст] / Е. А. Ульянова, И. Л. Манжуров, И. Я. Габова // *Известия Самар. науч. Центра Рос. академии наук*. – 2011. – Т. 13. – №1. – С. 2089–2093.
4. *Workplace environment [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://media.rspp.ru/document/1/9/e/9ef017d1e4827978ae7de076cb6388ef.pdf>.
5. *Office Ergonomics. Practical solutions for a safer workplace*. Washington State Department of Labor and Industries (2002). – 73 p.
6. Мигаль, Г. В. Екологічність як складова біопозитивного способу життя [Текст] / Г. В. Мигаль, О. Ф. Протасенко // *Екологічна безпека як основа сталого розвитку суспільства: матер. I Міжнар. наук.-практ. конф.* – Львів: ЛДУ БЖД. – 2012. – С. 48–51.

7. Raziq, A., Maulabakhsh, R. Impact of Working Environment on Job Satisfaction. *Procedia Economics and Finance* 23 (2015). P. 717 – 725.
- 8 Paul, R. The ecological research needs of business. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1365-2664.2010.01792.x>
9. Fischer, C. Emissions pricing, spillovers, and public investment in environmentally friendly technologies. *Energy Economics*, 30 (2008). P. 487–502.
10. Mills, E. A global review of insurance industry responses to climate change. *Geneva Papers on Risk and Insurance: Issues and Practice*, 34 (2009). P. 323–359.
11. Sutherland, WJ, Adams WM, et al. One hundred questions of importance to the conservation of global biological diversity. *Conservation Biology*, 23 (2009). P. 557–567.

References

1. Protasenko, O. F., Ivashura, A. A. (2016). Ecofriendliness of a workplace and workspace. *Otkryitiye informatsionnye i kompyuternye integrirovannye tehnologii*, 73, 118-126.
2. Protasenko, O. F., Ivashura, A. A. (2018). Rol ekologichnosti seredovischa u stvorenni bezpechnih umov diyalnosti lyudini. *Otkryitiye informatsionnye i kompyuternye integrirovannye tehnologii*, 80, 210-216.
3. Ulyanova, E. A., Manzhurov, I. L., Gabova, I. Ya. (2011). Identifikatsiya i otsenka znachimosti ekologicheskikh aspektov na promyshlennyykh predpriyatiyah. *Izvestiya Samar. nauch. Tsentra Ros. akademii nauk*, 13, 2089 – 2093.
4. Workplace environment (n.d.). Retrieved from <http://media.rsp.ru/document/1/9/e/9ef017d1e4827978ae7de076cb6388ef.pdf>.

5. Office Ergonomics. Practical solutions for a safer workplace. Washington State Department of Labor and Industries (2002). – 73 p.
6. Migal, G. V., Protasenko, O. F. (2012). Ekologichnist yak skladova biopozitivnogo sposobu zhittya. *Ekologichna bezpeka yak osnova stalogo rozvitku suspilstva. I Mizhmar. nauk.-prakt. konf.*, 48-51.
7. Raziq, A., Maulabakhsh, R. (2015). Impact of Working Environment on Job Satisfaction. *Procedia Economics and Finance*, 23, 717 – 725.
- 8 Paul, R. The ecological research needs of business (n.d.). Retrieved from <https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1365-2664.2010.01792.x>
9. Fischer, C. (2008). Emissions pricing, spillovers, and public investment in environmentally friendly technologies. *Energy Economics*, 30. P. 487–502.
10. Mills, E. (2009). A global review of insurance industry responses to climate change. *Geneva Papers on Risk and Insurance: Issues and Practice*, 34. P. 323–359.
11. Sutherland, WJ, Adams WM, et al. (2009). One hundred questions of importance to the conservation of global biological diversity. *Conservation Biology*, 23. P. 557–567.

Рецензент: д-р техн. наук, проф. М. І. Ворожбіян, Український державний університет залізничного транспорту, Харків, Україна

Автор: ПРОТАСЕНКО ОЛЬГА ФЕДОРІВНА
кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
E-mail – olha.protasenko@hneu.net
ID ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8203-5703>

RESEARCH AND ANALYSIS OF INDICATORS ECOFRIENDLINESS OF WORKING ENVIRONMENT

O. Protasenko

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine

The current stage of production development is associated not only with the widespread usage of technical innovations in various fields of the economy, but also with the need to change the approach to assessing their impact on a human and an environment. Changing the approach means introducing new criteria for assessment of safety of a production process. These criteria include an ecofriendliness of working environment. The complexity of using this criterion lies in its integrity, because in the process of evaluation it is necessary to take into account heterogeneous indicators, the list of which is non-constant and depends on the opinion of the researcher. Literary search and analysis showed that for today the most informative indicators of ecofriendliness of working environment are the following: ecofriendliness of materials from which elements of the workplace are made; ways of creating and maintaining working conditions indoors; interior of a working room; features of an enterprise exterior. In this paper, all listed ecofriendliness indicators were researched and their role in the evaluation system were determined. Along with this, it was established that the list lacks ecological needs indicator (or ecological requests) of an employee. The need for its introduction into the system of ecofriendliness assessment is determined the transition of production to a new level of functioning, which involves usage of innovative development strategies. One of these strategies is the search of approaches to more efficient using of human resources, which envisages a revision of the issue about employee's individual needs, because today they include not only social and psychological aspects, but also its ecological requests. The definition of ecofriendliness of working environment allows:

1) to minimize the negative impact on the health of workers of ecological negative factors of the working environment by means of using the most safe materials and, possibly, by a partial reorganization of the enterprise structure;

2) to increase the level of psychological comfort of workers through the realization of their needs and to create a sense of maximum safety in the workplace;

3) to improve the financial and economic performance of the enterprise because of increased productivity and motivation of employees.

Keywords: safety, health, ecofriendliness of working environment, ecological needs.